

۲-۵۲۱۱۴

صائب تبریزی

آشنای یگانه ساز

دکتر فروغ خوانساری

سرشناسه	خوانساری، فروغ، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	صائب تبریزی، آشنای بیگانه‌ساز / فروغ خوانساری.
مشخصات نشر	تهران : ماندگار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۳۴۰ ص.
شابک	978-964-5778-90-1
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	صائب، محمدعلی، ۱۶۰۴۱ - ۸۶۰۴۱ق -- نقد و تفسیر
موضوع	Sa'eb, Mohammad Ali -- Criticism
موضوع	شعر فارسی -- قرن ۱۱ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	Persian poetry -- 17th century -- History and criticism
موضوع	سبک هندی
موضوع	(Indian style (Persian poetry
رده بندی کنگره	PIR ۸۵
رده بندی دیویی	۴/۱۵۸
شماره کتابشناسی ملی	۵۸۰۴۶۸۳

نام کتاب: صائب تبریزی، آشنای بیگانه‌ساز

تألیف: فروغ خوانساری

ویراستار: دکتر غلامرضا برهم

صفحه‌آرایی: اکرم پهلوان

ناشر: انتشارات ماندگار

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

انتشارات ماندگار:

صندوق پستی ۱۵۴۳ - ۱۳۱۴۵

تلفن همراه: ۰۹۱۲۳۰۳۹۰۱۸

پاس خدای را که سخوران، در ستودن او بماند و شمارندگان، شمردن
نعمتهای او ندانند و کوشندگان، حق او را گزارش ندهند. و سلام و درود بر
محمد و خاندان پاک او، طایفه این معصوم، هم آنان که وجودمان و ابدار وجودشان
است؛ و آخرین پیوسته دشمنان ایشان تا روز رستاخیز...

تقدیم به یگانه فرزند و بلندم عباد جان

در این کتاب، به نقد و تحلیل اشعار «صائب تبریزی» پرداخته‌ام.

کتاب حاضر، تلاشی است در راستای معرفی هنر ادبی و باریک‌بینی‌های شاعر

بزرگ سبک هندی؛ یعنی صائب تبریزی.

پس از مطالعه برخی سروده‌های شاعر مذکور، به شرح و تفصیل ابیات پرداخته و

مضمون آفرینی، شیوه بیان اوضاع اجتماعی، تأثیرپذیری از شاعران متقدم و

جنبه‌های درحانی هر بیت را مورد کند و کاو قرار داده‌ام.

www.ketab.ir

۷.....	مقدمه
۹.....	۱. آشنایی زدایی و انواع آن
۹.....	آشنایی زدایی
۱۹.....	انواع آشنایی زدایی
۱۹.....	گروه موسیقایی
۲۱.....	گروه زبان
۲۳.....	باستان‌رای
۲۴.....	ترکیبات زبان
۲۷.....	۲. سبک هندی و صائب تبریزی
۲۷.....	سبک (STYLE)
۲۸.....	سبک هندی
۳۶.....	صائب تبریزی
۴۱.....	۳. آشنایی زدایی در اشعار صائب
۴۱.....	خورشید (آفتاب)
۴۵.....	آفتاب و خورشید در بستر سنت ادبی
۴۹.....	رد پای آشنایی زدایی خورشید در شعر پیشینیان
۵۷.....	تصویر خورشید و آفتاب در شعر صائب
۵۷.....	برتری معشوق یا ممدوح بر خورشید
۸۲.....	تحقیر آفتاب و خورشید
۱۱۱.....	صور خیال
۱۲۲.....	سرو
۱۲۷.....	برتری دیگران بر سرو
۱۵۷.....	صور خیال
۱۶۵.....	شبنم

۲۳۶.....	گل
۲۵۵.....	تصویر گل در شعر صائب
۲۹۱.....	صدف
۲۹۶.....	رد پای آشنایی زدایی صدف در شعر شاعران پیشین
۲۹۷.....	تصویر صدف در شعر صائب
۳۰۷.....	صبا
۳۲۳.....	سُرمه
۳۳۹.....	نتیجه گیری
۳۴۲.....	فهرست منابع و مآخذ مورد استفاده

آشنایی‌زدایی از موضوع‌های جدید فرمالیست‌ها (صورت‌گرایان) بود و آنان آشنایی‌زدایی را در فرم (صورت) اثر جستجو می‌کردند و بر این باور بودند که راز ادبیات یک اثر در فرم آن نهفته است نه در معنا. هرچند به نظر می‌رسد اگر نقش معنایی اثر ادبی در ادبیات آن بیشتر از فرم نباشد، کمتر از آن نیست و در آشنایی‌زدایی یک اثر باید به هر دو حوزه فرم و معنا توجه نمود.

اگرچه طرح مسئله آشنایی‌زدایی موضوعی تازه است، اما عادت‌گریزی و عادت‌شکنی از جمله مسائلی است که انسان‌ها، به خصوص عارفان و شاعران، در به آن توجه داشته و خواستار تغییر و تنوع در زندگی و برافتادن پرده عادت بوده و عام دل را در خلاف آمد عادت دیده‌اند.

صائب تبریزی شاعر بزرگ هندی نیز از این قاعده مستثنا نیست، و چون سبک هندی کمتر مورد توجه واقع شده، این خواست‌ها به اصالت‌های صائب کمتر مورد تحقیق قرار گرفته است. به نظر می‌رسد اشعار غزل و پرمات صائب از پیر تخیل‌ترین آثار ادب فارسی است و آن را باید از آثار میدان‌دار در حوزه آشنایی‌زدایی دانست.

آشنایی‌زدایی در اشعار صائب را باید — برخلاف رمانیست‌ها — بیشتر در حوزه معنا جستجو کرد تا در حوزه فرم، که گاهی با آشنایی‌زدایی و گاهی با اغراق و ... خود را نشان می‌دهد و همه این‌ها را می‌توان با آشنایی‌زدایی در پیوند دانست.